

Intervju s predsjednikom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, Halilom Lagumdžijom

Sudija Suda Bosne i Hercegovine, Halil Lagumdžija je 10. februara 2021. godine izabran za predsjednika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (VSTV), na mandat od četiri godine. Redakcija *Pravne hronike* je željela čestitati predsjedniku VSTV-a na novoj funkciji i razgovarati o prioritetima VSTV-a BiH u naredne četiri godine.

Razgovarali: AIRE Centar i Halil Lagumdžija, predsjednik VSTV-a BiH, maj 2021. godine.

AIRE Centar: *Nedavno ste preuzeli mandat predsjednika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća. Koji su Vaši prioriteti za unapređenje pravosuđa i kako vidite pravosuđe u Bosni i Hercegovini (BiH) za četiri godine?*

Halil Lagumdžija: Želio bih da za četiri godine vidim pravosuđe koje je svojim vrijednim radom, poštovanjem visokih etičkih i profesionalnih principa – dakle, profesionalnim i moralnim integritetom – zaslužilo povjerenje svojih građana i ima ugled u bosanskohercegovačkom društvu koji inače imaju pravosudni sistemi u zemljama s visokim stepenom zaštite ljudskih prava. To možemo postići dobrim rezultatima u procesuiranju predmeta korupcije i organizovanog kriminala visokog nivoa, te skraćivanjem dužine trajanja sudskih postupaka u građanskim parnicama u kojima se rješavaju problemi bitni za život svakog građanina naše zemlje. Veoma je važno da zajedno radimo na podizanju etičkih standarda kroz brižljivo njegovanje ličnog profesionalnog i moralnog ugleda od strane svakog sudije i tužioca. Govoreći o konkretnim aktivnostima, prije svega bih istakao da nam je veoma bitno usvajanje izmjena i dopuna Zakona o VSTV-u kako bismo, čim prije, dobili pravni okvir za važne reforme pravosuđa u oblastima poput ocjenjivanja i integriteta. Na sve načine, pa i ovim putem, apelujem na predstavnike izvršne i zakonodavne vlasti da posvete dužnu pažnju izmjenama i dopunama Zakona o VSTV-u koje je Vijeće prije gotovo tri godine dostavilo Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine. Podcrtavam, neophodno je usvajanje izmjena i dopuna Zakona o VSTV-u kako bismo krenuli s ozbiljnim i suštinskim reformama u pravosuđu. Još jedan bitan dokument kojim ćemo nastojati riješiti sporna pitanja za koje nisu neophodne izmjene i dopune Zakona o VSTV-a jeste Reformski program VSTV-a. Riječ je o skupu strateških i reformskih opredjeljenja VSTV-a proisteklih, s jedne strane, iz zakonskih nadležnosti VSTV-a i, s druge strane, zahtjeva Evropske komisije koji su vezani za pravosuđe u BiH. Mjere u Reformskom programu su grupisane u pet oblasti: 1) kvaliteta pravosuđa, što obuhvaća pitanja imenovanja i ocjenjivanja nositelja pravosudnih funkcija, njihovo stručno usavršavanje, slobodan pristup sudskim odlukama i ujednačavanje sudske prakse, unapređenje rada sa strankama, te mjere za praćenje kvalitete pravosuđa; 2) integritet pravosuđa, što obuhvaća mjere vezane za financijske izvještaje nositelja pravosudnih funkcija, etiku i disciplinsku odgovornost u pravosuđu; 3) efikasnost pravosuđa, što obuhvaća unapređenje organizacije i kapaciteta pravosuđa, upravljanja pravosudnim institucijama i postupkom i radom na predmetima, razvoj informatizacije i modernizaciju pravosuđa; 4) borba protiv organiziranog kriminala i korupcije, što obuhvaća mjere koje se odnose na tužilaštva i sudove i; 5) kapaciteti VSTV-a

i saradnja s vanjskim akterima, što uključuje izgradnju internih kapaciteta VSTV-a, saradnju s pravosudnim institucijama, zakonodavnom i izvršnom vlasti, te stručnom zajednicom i nevladinim sektorom. Ovaj važan dokument je preliminarno usvojen na sjednici VSTV-a početkom marta ove godine, a nakon toga je upućen na komentare i sugestije profesionalnoj zajednici. Trenutno smo u fazi sistematiziranja pristiglih komentara i sugestija i postoji realna mogućnost da do sljedećeg izdanja *Pravne hronike* Reformski program bude usvojen na sjednici VSTV-a (usvojen na sjednici 19. maja - op. aut.).

AIRE Centar: *Koji su najveći izazovi s kojima su se susrele pravosudne institucije tokom pandemije i da li bi ova kriza mogla dovesti do promjena u pravosudnom sistemu?*

Halil Lagumdžija: Prethodna i početak ove godine obilježeni su pandemijom korona virusa koja u značajnoj mjeri uticala na način rada pravosudnih institucija i VSTV-a. Želim da iskoristim ovu priliku i sa žaljenjem spomenem da smo ostali bez nekoliko cijenjenih kolega koji nisu uspjeli da se izbore s korona virusom, dok je veliki broj zaposlenika pravosudnih institucija bio inficiran uz lakše ili teže simptome bolesti uzrokovane njome. Rad pravosudnih institucija, u skladu s odlukama nadležnih kriznih štabova, u značajnoj mjeri je bio ograničen, posebno u početnom periodu pojave pandemije kada su se rješavali samo predmeti hitne prirode, dok je sa smanjenjem broja oboljelih i ublažavanjem epidemioloških mjera omogućeno održavanje ročišta uz propisane mjere zaštite. Pravosudne institucije su radile smanjenim kapacitetom, što se neminovno odrazilo i na njihovu efikasnost, koja je vidljiva i iz statističkih podataka. Veliki broj sastanaka održan je putem *online* platformi, što je u određenoj mjeri olakšalo rad i omogućilo kontinuirani dijalog o važnim temama za pravosuđe ali je, s druge strane, umanjilo mogućnosti direktnog kontakta i razmjene mišljenja koji su sastavni dio procesa donošenja odluka u normalnim uslovima rada. Međutim, čak i u uslovima rada koje je pandemija nametnula, VSTV je ostao dosljedan misiji osiguranja nezavisnog, nepristrasnog i profesionalnog pravosuđa u BiH, koje omogućava jednak pristup pravdi i jednakost svih građana pred zakonom. Svakako da smo iz pandemije, koja još nije okončana, dosta naučili. Ono što nam slijedi u narednom periodu – ukoliko se, a nadamo se da hoće, pandemija uspješno okonča – jeste saniranje njenih posljedica na rad pravosudnih institucija.

AIRE Centar: *VSTV radi na uspostavljanju baze sudskih odluka najviših sudova u BiH. Koja je vrijednost ove baze podataka i koliko će doprinijeti harmonizaciji sudske prakse? Koliko je Pravosudni forum za BiH doprinio saradnji najviših sudova u pogledu harmonizacije sudske prakse?*

Halil Lagumdžija: VSTV još od 2008. godine aktivno objavljuje sudske odluke po principu da najviši sudovi u BiH redovno dostavljaju izabrane odluke našem Odjelu koji je specijaliziran za sadržajno ažuriranje baze. Ona se redovno dopunjava odlukama i paralelno obogaćuje pravnim terminima i primijenjenim propisima. Uz navedeno, baza je pretraživa i po drugim parametrima kao što su naziv suda ili sudije, datum donošenja odluke, sentenca ukoliko je ista izrađena i dostavljena uz odluku, te prema slobodnom pretraživanju teksta odluka na principu *Google* pretrage. Bazu sudskih odluka Vijeće je otvorilo za javnost bez ikakvih ograničenja od 5.3.2021. godine – dakle, bez naknade i korisničkih šifri – i ona trenutno sadrži 13.590 odluka. VSTV također, sa četiri najviša suda u BiH putem jačanja njihovih odjeljenja za sudsku praksu, implementira projekat finansiran od strane Evropske unije s ciljem da se najvišim sudovima pomogne da sistematizuju i redovno prate i ujednačavaju svoju sudsku praksu, te redovno objavljuju svoje odluke i putem *internet* stranica svojih institucija. U toku je i implementacija baze

sudskih stavova, takozvana e-Sentenca, što će sve zajedno u konačnici doprinijeti boljem pristupu sudskim odlukama. Ove aktivnosti su podržane od strane AIRE Centra i EU te će biti od velikog značaja za harmonizaciju sudske prakse jer se sentence biraju u relevantnim predmetima najviših sudova u svim oblastima. Ova je aktivnost, dakle, komplementarna bazi koju vodi Odjel za sudsku dokumentaciju i edukaciju Sekretarijata VSTV-a BiH (OSDE). Želim dodati da je VSTV angažovao osoblje u najvišim sudovima koje pomaže u radu odjeljenjima sudske prakse. S time u vezi, VSTV je 2019. godine potpisao sporazum o saradnji s najvišim sudovima, s ciljem da ova odjeljenja imaju istu ulogu u procesu ujednačavanja sudske prakse, te da se kroz praćenje i registrovanje svih sudskih stavova na sistematičan način dobiju i teme koje će razmatrati paneli za ujednačavanje sudske prakse. Na ovaj način bi se unaprijedio trenutni okvir za rad panela i ujedno bi se sudska praksa četiri najviša suda lakše ujednačavala na nivou države, tamo gdje to pravni okvir dozvoljava. VSTV u ovom procesu ima koordinacijsku ulogu. S obzirom da s AIRE Centrom imamo saradnju vezanu za izradu priloga i uređenje časopisa *Pravna hronika*, ovom prilikom se zahvaljujem AIRE Centru na saradnji vezanoj za rad na pripremi časopisa, kao i na finansijskoj pomoći koju ste obezbijedili, zajedno s Britanskom ambasadom, za izradu tehničke specifikacije za bazu sudskih stavova najviših sudova te za podršku sudovima u pripremi sentenci kao i za pripremu smjernica za izradu samih sentenci.

AIRE Centar: *Objavljeno je više istraživanja koja govore da rad pravosudnih institucija nije dovoljno transparentan. Kakvo je Vaše mišljenje o tome i šta VSTV može učiniti da pravosudne institucije budu otvorenije?*

Halil Lagumdžija: Činjenica je da postoji dosta prostora za dalje unapređenje transparentnosti rada pravosudnih institucija i VSTV aktivno radi na ovom pitanju. Tako je na jednoj od prethodnih sjednica Vijeće usvojilo novo Uputstvo za anonimizaciju sudskih odluka za unos u bazu sudskih odluka, kojom se treba uspostaviti pravična ravnoteža između interesa javnosti za informisanjem o radu pravosuđa i potrebe zaštite privatnosti lica koja učestvuju u sudskim postupcima. Novim rješenjima nastojao se unaprijediti način anonimizacije sudskih odluka s ciljem postizanja što bolje razumljivosti odluka, istovremeno imajući u vidu odredbe Zakona o zaštiti ličnih podataka, zakonâ o sudovima, Smjernice VSTV-a za objavu tužilačkih i sudskih odluka na *internet* stranicama pravosudnih institucija kojima su dodatno obrađeni međunarodni standardi iz ove oblasti, mišljenja Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH iz ranijih godina, te Mišljenje iz 2020. godine, kao i novu svrhu objave sudskih odluka. Šta to konkretno znači kada je u pitanju transparentnost u kontekstu zahtjeva medija i javnosti da imaju adekvatan pristup sadržajima sudskim odluka? Znači da se neće anonimizirati podaci u sudskim odlukama gdje postoji nesumnjiv poseban javni interes za objavom istih, kao što su ime, prezime i nadimak osuđenog za krivična djela ratnih zločina i drugih krivičnih djela zaštićenih po međunarodnom pravu, obzirom da se radi o krivičnim dijelima koja ne zastarijevaju. Također se neće anonimizirati ni podaci o licu osuđenom za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, te ostala krivična djela gdje postoji poseban javni interes za objavom punih podataka, na način kako je predviđeno i u Smjernicama. VSTV na nekoj od narednih sjednica – dakle, vrlo skoro – namjerava da usvoji i Komunikacijsku strategiju koja će biti poput „kišobran strategije“ za cjelokupno pravosuđe. Taj dokument ima ambiciju utvrđivanje ciljeva, poruka i principa komunikacije, kao i definiranje ciljnih grupa i komunikacionih kanala VSTV-a, te nastoji da dâ strateški okvir i smjernice za unapređenje transparentnosti sudskog i tužilačkog sistema. Kroz Komunikacijsku strategiju smo nastojali da izvršimo i analizu trenutnog stanja u

segmentu transparentnosti, odnosno da utvrdimo koje su naše prednosti i mogućnosti koje možemo iskoristi da ojačamo ovu oblast, ali i šta su naše slabosti i prijetnje kada je riječ o transparentnosti. Dakle, napravili smo SWOT analizu. Konačno, utvrdili smo naše osnovne i specifične ciljeve i svakako da su oni, generalno gledajući, unaprijeđena komunikacija VSTV-a i pravosudnih institucija s medijima, javnosti i korisnicima usluga pravosudnih institucija, te dostupnost informacija o radu VSTV-a, sudova i tužilaštva stručnoj i širokoj javnosti. Odmah po usvajanju Komunikacijske strategije pristupit će se izradi Akcionog plana kako bismo naše strateške ciljeve pretočili u konkretne aktivnosti koje ćemo poduzeti kako bismo unaprijedili transparentnost pravosuđa. U međuvremenu razmišljamo i kako da učinimo transparentnijim testiranja i testne procedure za kandidate za nosioce pravosudnih funkcija a da pri tome što je moguće manje usložnjavamo i usporavamo proces imenovanja. Dakle, vrlo ozbiljno shvaćamo pitanje transparentnosti rada pravosudnih institucija i VSTV-a i aktivno radimo na njegovom unapređenju.